

**XXV.
VÝCHODOSLOVENSKÝ
TÁBOR OCHRANCOV PRÍRODY**

s medzinárodnou účasťou

ČIERNA LEHOTA

na "Pastyrскеj lúke"

28.júl – 4.august 2001

Prípravný výbor XXV. VS TOP

d'akuje všetkým organizáciám, zložkám a jednotlivcom, ktorí pomáhali pri príprave XXV. Východoslovenského TOP – Čierna Lehota 2001, prispeli finančne, materiálne alebo inak k jeho úspešnému priebehu.

Pod'akovanie patrí:

Krajskému úradu v Košiciach, odboru ŽP
Okresnému úradu v Rožňave, odboru ŽP
Obecnému úradu v Čiernej Lehote
SZOPK ZO-OZ v Rožňave
ŠOP SR S-CHKO BR Slovenský kras v Brzotíne
ŠOP SR S-NP Muránska planina
Lesnému spoločenstvu GEMLES v Čiernej Lehote
PPD v Čiernej Lehote
Želbe, a.s. oz SIDERIT, Nižná Slaná
Papierňam Slavošovce a.s.
Technickým službám mesta Dobšiná
ACOM-u s.r.o., Košice
AQUING-u s.r.o., Košice
a ďalším...

Vydal : Prípravný výbor XXV. VS TOP z podkladov autorov : Ing. Milana Murína
Jaroslava Bystrena
Ing. Márie Dovalovej
Ing. Mikuláša Rozložníka
a kol.

Príležitostná publikácia : bez jazykovej úpravy

Zostavil: Ing. Milan Murín, RNDr. Eva Konečná
Grafická a textová úprava : RNDr. Eva Konečná
Tlač : Polygrafia s.r.o., Slavošovce
Náklad : 300 ks

Čierna Lehota, jún 2001

Zamyslenie sa namiesto úvodu

Štvrtstoročie nepretržitej existencie Východoslovenských TOP-ov je dostatočným dôvodom pre "obzretie sa späť" a zamyslenie sa nad niektorými skutočnosťami. Tak ako všetko ostatné aj táto akcia je poznačená vývojovým trendom, teda určitými zmenami. Vychádzajúc z doterajších analýz, možno konštatovať že najväčšie zmeny sa udiali v troch oblastiach.

Vykryštalizovali sa 4 základné ciele TOP, postupne sa zmenila štruktúra účastníkov podujatia a tiež podmienky na jeho prípravu.

Na samom začiatku sme považovali „TOP-ku“ za viacmenej spoločenskú udalosť dobrovoľných ochrancov prírody, akýsi sviatok ochranárov. Dnes je VS TOP v ochranárskych kruhoch hodnotený ako vysoko **odborná akcia**, minimálne s výstupom inventarizácie údajov o území a jeho prírodných hodnotách získaných v jednotlivých regiónoch prostredníctvom činnosti odborných sekcií cez príslušný písomný dokument - zborník odborných výsledkov. Postupne sa vyseparovali ďalšie, nie menej dôležité tri ciele TOP, a to **výchovno - poznávací, kultúrno - spoločenský a cieľ praktickej ochrany prírody** - praktickej pomoci obci - regiónu. Ak spočiatku to bolo stretnutí predovšetkým "zrelých" ochranárov, postupne sa jeho štruktúra zmenila najmä z pohľadu vekovej skladby. Čo mňa osobne veľmi teší, tábor je výrazne "omladený", vyznačuje sa neustále väčším počtom mladých ľudí, a to nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. To je devíza, o ktorý sa možno v budúcnosti oprieť, a ktorý už pociťujeme aj dnes, keď niekdajší „mládežníci TOP-ári“ sú uznávaní odborníci vo výskume, na univerzitách, štátnej správe, odborných zložkách ŠOP a pod. Ak mám porovnať podmienky prípravy tejto akcie, dnes je to podstatne náročnejšie najmä na čas, mravenčiu prácu, výber kandidátov prípravného výboru, ochotu, presvedčanie, zanietenosť a samozrejme prostriedky. Všetko sa odvíja od finančných prostriedkov, ktoré sa predtým pohybovali v sumách so štyrmi nulami i viac. Dnes nie sú. O to je potom náročnejšia príprava vo vyššie spomínaných súvislostiach. Rok čo rok začíname prakticky od nuly. Všetko je zabezpečované sponzorsky. Predovšetkým materiálnym sponzorstvom (daromi) a barterovým spôsobom. Oveľa menej už finančným sponzorstvom.

Na opačnú otázku, čo sa nezmenilo na VS TOP-och, by som jednoznačne odpovedal, že termín konania, ktorý je rovnaký už 25 rokov. Tiež je to vždy vysoká účasť. Na našich TOP-och sa vždy zišla vynikajúca partia ľudí, ktorí vedia veľa urobiť a večer sa aj pri vatre zabaviť. Čo si mimoriadne vážim, že na úkor svojich dovolení prídete pomôcť regiónu, nech je to v akejkoľvek podobe, či je to po odbornej stránke či v praktickej ochrane prírody. Samozrejme to všetko je spojené s vychádzkami za krásami a poznávaním prírodných hodnôt po zaujímavých dopredu cielene a zodpovedne vybraných odborných trasách.

Od 12. VS TOP v Koškovciach (Sigord neďaleko Prešova) pripravujem bezprostredne všetky VS tábory, či už ako koordinátor ÚV SZOPK alebo posledné roky ako dobrovoľník pod zastrešením KÚ, OŽP Košice, ale vždy s malou skupinou zanietencov "topárov", priateľov ochranárov, ktorí mi vždy dodávali sily, odhodlanie do prípravy ďalšieho TOP-u a tvorili kostru prípravného výboru. Medzi nimi sú aj podnikatelia, ktorí nielenže pomáhajú pri jeho príprave, ale ho aj priamo sponzorujú v rôznej podobe. Uvedené ma do určitej miery oprávňuje pri príležitosti štvrtstoročnice VS TOP-ov vyjadriť poďakovanie všetkým týmto ochotným ľuďom a zanietencom, ktorí

pomohli pokračovať v neprerušenej tradícii organizovania VS TOP-ov ktorí pomáhali jeho kredit neustále zvyšovať až do dnešnej podoby. Verím, že budú pomáhať i naďalej našim pokračovateľom.

Vďaka Vám priatelia!

Osobitne chcem poďakovať všetkým, ktorí sa podieľali na príprave tohoročného jubilejného TOP-u, a ktorí pomohli vytvoriť vhodné podmienky pre jeho uskutočnenie.

Výber lokality tohoročného jubilejného XXV.VS TOP bol cielený na podporu pripravovaného vyhlásenia veľkoplošného chráneného územia CHKO Stolické vrchy. Snažili sme sa vybrať pre samotný stanový tábor čarovný kút hodný štvrtstoročnice. Verím, že sa nám to podarilo, tu v katastri obce Čierna Lehota, v okrese Rožňava, na krásnom rázovitom Gemerí. Okrem lokality na "Pastyrkej lúke" sme tu našli aj vynikajúcich, ochotných a veselých ľudí. Presviedčali sme sa o tom stále viac na jednotlivých prípravných výboroch, uskutočňovaných od marca t.r. 5 krát tu v obci i na mieste tábora. Dúfame, že rovnaký dojem zanechajú aj u Vás, účastníkov XXV. VS TOP.

Samozrejme dobrý dojem v obci a regióne chceme i tentoraz zanechať aj my účastníci VS TOP a verím, že bude za nami niečo vidieť.

Zámer organizátorov tohoročného XXV. VS TOP je rozvedený na ďalších stránkach tohoto informačného materiálu. Či sa ho podarí splniť, to záleží od nás všetkých. Vy zas posúďte, či sme toto jubilejné stretnutie milovníkov prírody dobre pripravili, a či sme vytvorili vhodné podmienky pre naplnenie vytýčených zámerov.

Vitajte priatelia v Čiernej Lehote na "Pastyrkej lúke". Za organizátorov podujatia Vám želim príjemný pobyt, vynikajúce počasie veľa dobrých zážitkov na XXV. VS TOP - Čierna Lehota 2001.

Milan Murín

ČIERNA LEHOTA

(okres Rožňava)

Čierna Lehota – obec v údolí v juhovýchodnej časti Slovenského rudohoria, ktoré je plošne najrozsiahljším horopisným celkom Karpát - vznikla pri sútoku Lehotského potoka s pravobrežnými prítokmi prameniáciami pod Kohútom (1409 m). K ďalším dominujúcim vrchom okolia Čiernej Lehoty patria Prieslop (1165 m) a Stolica (1476 m). Za obcou pramení riečka Štitnica, ktorá sa pri Plešivci vlieva do Slanej.

Z historického hľadiska patrí Čierna Lehota k sídlam, o ktorých sa zjavujú prvé písomné zmienky v polovici 16 storočia (1551). S najväčšou pravdepodobnosťou však existovala už v 15. storočí (vznik na valaskom práve). Obec pod názvom Kötélveró sa spomína v roku 1426 ako vlastníctvo Bebekovcov a je predpoklad, že v neskoršom období splynula práve s Čiernou Lehotou. Od 17. storočia patrila Andrassyovcom, spravovali ju dediční richtári.

Miestni obyvatelia sa zaoberali pastierstvom, drevorubačstvom, výrobou šindľov, dosák a tkáčstvom. V minulosti tu určite prevládala chov oviec, čo dokazuje aj obecný znak (vznik približne v 16. storočí).

Obecnú symboliku študuje od roku 1994 PaedDr. Milan Sajenko. Jeho intenzívne štúdie viedli k objaveniu pečatidla obce z roku 1848. Zároveň vo svojej práci upozorňuje na fakt, že na dokumentoch z roku 1772 i 1776 sa použilo pečatidlo s navlas rovnakými znakmi.

Ide o cirkevný motív, pričom v poli pečatidla stojí totiž na pažiti biskup. V pravej ruke drží berlu, v ľavej za roh pridŕža ovcu. V kruhopise pečatidla čítame: SIGILUM . PAGI CHETNEK . LEHOTA (písmená T a A sú vyryté ako „litterae contigua“ – sú teda zlúčené).

Podľa ovce, ktorá stojí pri nohách biskupa usudzujeme, že ide o sv. Vendelína. O tomto svätcovi vieme, že bol patrónom pastierov oviec a tak je jeho miesto v obecnom znaku naozaj opodstatnené. Určitou kuriozitou iste je, že sv. Vendelína, ako súčasť svojho heraldického symbolu nepoužíva v súčasnosti žiadna iná obec na Slovensku.

Miestny kostol je evanjelický. Bol postavený v roku 1774. Obec má kataster 3186 ha, 640 obyvateľov, ktorí pracujú v priemyselných podnikoch a súkromných firmách v okolí.

Je pre nás čťou, privítať v obci a jej okolí všetkých účastníkov XXV. východoslovenského Tábora ochrancov prírody. Verím, a spolu so mnou určite aj drvivá väčšina obyvateľov Čiernej Lehoty, že sa v prekrásnom prostredí budete cítiť naozaj príjemne. Preto ešte raz: BUĎTE SRDEČNE VÍTANÍ !!

Jaroslav Bystren,
starosta obce

CHARAKTERISTIKA OKRESU ROŽŇAVA

Okres Rožňava sa nachádza na juhovýchode Slovenskej republiky. Jeho južnú hranicu tvorí štátna hranica s Maďarskom, čo môže prispieť k rozvoju cezhraničnej spolupráce, k rozvoju územných a správnych celkov v pohraničí. Táto geografická danosť okresu je významná aj z hľadiska možných pracovných príležitostí v zahraničí ako aj spoločného podnikania a turizmu. Na východe susedí s okresom Košice-okolie, na juhozápade a západe s okresom Revúca a na severe s okresmi Poprad, Spišská Nová Ves a Gelnica. Svojou rozlohou 1173 km² je siedmy v rámci SR.

Územie okresu má charakter od údolného až po horský. Je výrazne členité s bohatou reliéfovou štruktúrou s najvyšším bodom Stolica (1476 m n. m.) a najnižším Hrhov-Turniansky potok (185 m n. m.).

V Rožňavskom okrese pozemky lesného pôdneho fondu, ktoré sú trvale určené na plnenie funkcií lesov, pokrývajú 59.8% plochy územia okresu, t.j. 70.100 ha, z toho 68.600 ha je porastenej lesnými drevinami, čo znamená druhý najlesnatejší okres v rámci SR.

Poľnohospodárska pôda predstavuje 37.328 ha. Vzhľadom na prírodné podmienky, veľkú členitosť terénu a nízku rozornenosť sú menej priaznivé výrobné podmienky. Do horskej oblasti je zaradených 33.75% výmery poľnohospodárskej pôdy. Základné problémy a riešenia, ktoré stoja pred poľnohospodárstvom okresu sa koncentrujú do obnovy a lepšieho využitia genetického potenciálu rastlinnej a živočíšnej výroby. Vysoký podiel pasienok a lúk sa využije na rozšírenie chovu hovädzieho dobytku a oviec.

Prosperita okresu bola od jeho historických počiatkov založená na ťažbe a spracovaní nerastného bohatstva. Medzi najvýznamnejšie patria ložiská železných rúd v Nižnej Slanej a v Rožňave. Novým impulzom a nádejou sa stalo otvorenie nového banského diela na ložisku mastenca v Gemerskej Polome (21.5.2001). Je jedným z najvýznamnejších ložísk mastenca na svete. Do sprístupnenia ložiska a zahájenia ťažby sa vybuduje spracovateľský závod. Baňa sv. Barbory má všetky predpoklady svojou surovinovou základňou sa uplatniť na stredoeurópskom trhu.

V nadväznosti na historickú priemyselnú základňu sa existujúci priemysel formoval na využitie surovinových zdrojov okresu. Jeho negatívnym momentom je vysoká energetická náročnosť výroby, ktorá vyplýva z jej profilácie zameranej na banský, ťažobný, spracovateľský priemysel, priemysel papiera, ďalej textilný a potravinársky.

V dôsledku veľmi nepriaznivej skladby priemyslu a súčasne menej priaznivých podmienok poľnohospodárskej výroby je okres Rožňava jedným z najviac postihnutých okresov procesom reštrukturalizácie a ekonomických reforiem. Dlhotrvajúca nesolventnosť podnikov, slabá úverová politika pre podporu malého a stredného podnikania, nedostatok zahraničného podnikania predstavuje veľmi zložitú situáciu celého regiónu, čo sa odráža v dlhodobo vysokej miere nezamestnanosti.

V okrese žije cca 61800 obyvateľov, s nepatrnou prevahou žien. V predproduktívnom veku je 20.22% obyvateľstva, v produktívnom veku 60.79%, v poproduktívnom 19% obyvateľstva.

V súčasnosti má okres 62 samospráv, z toho dve so štatútom mestským a 60 obcí. Z celkového počtu 60 obcí je 58 obcí s počtom obyvateľov do 2000. Mesto Rožňava má cca 20000 obyvateľov.

Okresom vedie južný cestný ťah - cesta I/50 (E578), tiež je dostupný po hlavnom južnom železničnom ťahu Bratislava - Zvolen - Košice.

Územie okresu Rožňava svojim rekreačným potenciálom spĺňa predpoklady pre začlenenie do systému európskeho turizmu. Samotná ideálna geografická poloha okresu s koncentráciou veľkého počtu kultúrnych pamiatok, štyroch sprístupnených svetových jaskýň (Dobšinská ľadová jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, jaskyňa Domica a Gombasecká jaskyňa) a prírodných pamiatok je vhodná pre všetky druhy letnej a zimnej turistiky, športu, poľovníctva, rybolovu. Má predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu a tým aj rozvoj okresu. Využitím uvedených predpokladov je možné zvýšiť zamestnanosť a to poskytovaním služieb účastníkom cestovného ruchu a podporiť podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Medzi významné kultúrne pamiatky môžeme zaradiť komplex stredovekých vidieckych kostolov so zachovalou maliarskou výzdobou – kostol v Ochtinej, Kocel'ovciach, Štítniku a ďalšie. V kaštieli Betliar – NKP je vzácny dobový nábytok, cenné historické a umelecké maľby, poľovnícke trofeje a zbrane zo zbierky rodiny Andrásyovcov. Po rekonštrukcii v roku 1994 získal kaštieľ prestížnu cenu EUROPA NOSTRA za pamiatkovú obnovu.

Hrad Krásna Hôrka je významným pamätníkom našej histórie. V obci pod hradom sú ďalšie významné pamiatky – secesná obrazáreň so stálou výstavou obrazov a ďalšia secesná stavba – Mauzóleum posledných majiteľov krásnohorského panstva Dionýza a Františky Andrásyovcov.

Medzi ďalšie významné kultúrne pamiatky patrí historický štvorcový pôdorys námestia Rožňavy, v strede renesančná strážna veža, meštianske domy – radnica a biskupský palác. Pod strážnou vežou stojí secesná socha Františky Andrásyovej. Rímskokatolícky kostol Nanebovzatie Panny Márie z konca 13. a začiatku 14. storočia. Z barokového zariadenia kostola vyniká hlavný oltár a kazateľnica. Spomedzi dominant mesta vyniká ešte rímskokatolícky kostol Sv. Františka Xaverského, postavený v neskorobarokovom slohu, rímskokatolícky kostol Sv. Anny z konca 18. storočia a evanjelický kostol z roku 1786 s rokokovým organom. Za zmienku by stáli pamiatky národnej histórie, technické pamiatky, múzeá a galérie, ľudová architektúra a ďalšie.

Informačné služby zabezpečuje TIC Rožňava. Bude potrebné zriadiť aj ďalšie informačné kancelárie v rekreačných územných celkoch okresu.

Vážení zánietení a obetaví ochrancovia prírody. Želám Vám úspešný priebeh Vášho jubilejného tábora. Verím, že okrem prehĺbenia poznatkov o prírodných hodnotách územia stretnete ľudí, ktorí konajú z pozície úcty k životu a dobru, ktorí sú ochotní spolupracovať a štedro rozosiavať ochranársky entuziazmus.

Ing. Mária Dovalová,
vedúca odboru životného prostredia
Okresného úradu Rožňava

PRÍRODNÉ POMERY OKOLIA ČIERNEJ LEHOTY

/Ing. Mikuláš Rozložník a kol., S-CHKO BR Slovenský kras/

Obec Čierna Lehota leží na území historického Gemera v južnej časti Slovenského rudohoria pri sútoku Lehotského potoka s jeho pravobrežnými prítokmi spod Kohúta (1049 m n.m.). Stred obce leží v nadmorskej výške 521 m, v chotári obce sa nadmorské výšky pohybujú v rozmedzí 460 – 1477 m. Okolie možno charakterizovať ako nižšiu hornatinu až vrchovinu, skoro úplne zalesnenú smrekom s prímiesou buka.

Okolie patrí prevažne do chladnej klimatickej oblasti. Najchladnejšie sú vrcholové polohy Stolice a Kohúta, patriace do okrsku so studenou horskou klímou, kde priemerné teploty v januári sú -7 až -11 °C a v júli 12 až 14 °C. V teplejších nižších častiach sú januárové teploty -2 až -5 °C, v júli viac ako 16 °C. Klíma má vlhký až veľmi vlhký charakter s priemerným ročným úhrnom zrážok 800 – 1000 mm, v nižších polohách a vyššie až 1200 mm. Len v teplejších častiach je to menej ako 800 mm. Trvanie obdobia so snehovou prikrývkou je 100 - 180 dní, pričom vo vyšších polohách je zima dlhšia, snehová prikrývka vyššia a udržuje sa dlhšie do jari, čo je významné z hľadiska tvorby vodných zásob.

Prevládajúce vetry sú zo severozápadného až juhozápadného smeru. V nižších polohách sa prúdenie vzduchu prispôsobuje smeru dolín, v údolí Muráňa prevláda východozápadné prúdenie. Rýchlosť vetra je najvyššia v hrebeňových polohách a na chrbtoch.

Z hydrologického hľadiska územie patrí do povodia rieky Slanej. V masíve Stolice vo výške asi 1280 m n.m. pramení rieka Slaná a viacero jej prítokov. Výdatnosť prameňov je malá až stredná s malým obsahom minerálnych látok.

Charakter odtoku je stredohorský s režimom odtoku snehovo-dažďového typu, z čoho vyplýva, že v novembri až februári dochádza k akumulácii vody, v marci až máji je vysoká vodnatosť a v apríli najväčší prietok vody.

V území prevládajú hnedozeme nenasýtené, na vyšších chrbtoch masívov majú charakter hnedozemí podzolovaných. Vo vrcholových častiach Stolice a Kohúta sa vyvinuli humusovo - železité podzoly, hrdzavé pôdy až rankre.

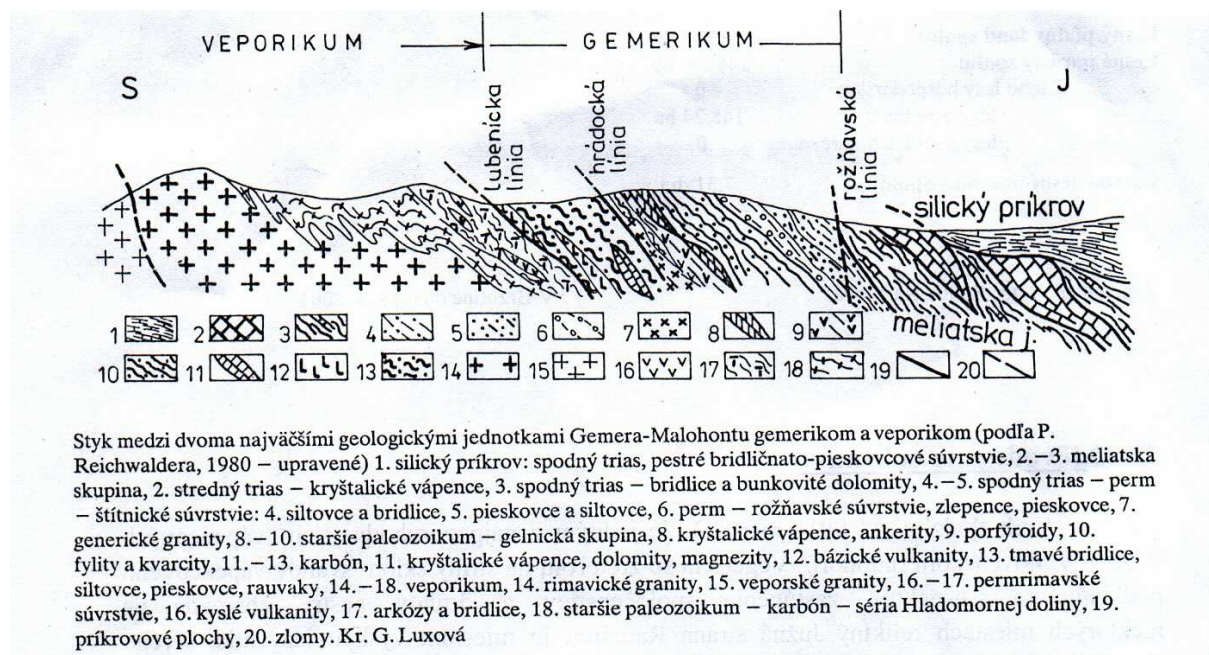
Geologická a geomorfologická charakteristika

Okolie Čiernej Lehoty je súčasťou územia, ktoré je z hľadiska anorganickej prírody jedným z najzaujímavejších a zároveň aj najzložitejších území Západných Karpát – Gemera. O jeho význame umocnenom výskytom nerastných surovín, svedčia aj názvy základných geologických jednotiek ako „gemerikum“ a „veporikum“. Územie Gemera po stránke geologickej patrí k vnútorným, či centrálnym Západným Karpatom t. j. k horstvu, ktoré svoje podstatné geologické črty získalo iba koncom druhohôr. Tieto sa v priebehu treťohôr a štvrtohôr dotvárali do súčasnej podoby.

Na geologickej stavbe okolia sa zúčastňujú najjužnejšie geologické jednotky vnútorných Západných Karpát - veporikum a gemerikum.

Veporikum je najhlbšou jednotkou Gemera, na ktorú je pozdĺž lubeníckej tektonickej zóny nasunuté gemerikum. Veporikum sa rozprestiera na území Vepra, Stolickej vrchoviny a Rimavskej kotliny. Horninovou náplňou veporika sú najmä hercýnske granitoidy a kryštalické bridlice vyznačujúce sa zvyčajne vyšším stupňom metamorfózy (migmatity, ruly, svory).

Gemerikum sa rozprestiera na území geograficky označenom ako Volovské vrchy, Revúcka vrchovina a Slovenský kras. Gemerikum sa stýka s veporikom pozdĺž zložitej násunovej zóny, lubeníckej SV-JZ smeru a štítnického zlomu S-J smeru.

STOLICKÉ VRCHY

Stolické vrchy, ako krajinný komplex, sú budované veporským kryštalikom, ktoré má príkrovovú stavbu (A. KLINEC, 1964 –5). Táto stavba sa prejavuje presunutím granodioritov spolu s migmatitmi z priestoru lubeníckeho zlomu na SZ na pásma kohútske, kráľovohoľské a čiastočne aj na pásma krakovské.

Stolické vrchy ako morfofotektonická jednotka predstavujú vrásovo-blokovú morfoštruktúrnú klenbu zachovanú v jadrových pohoriach centrálnych Západných Karpát. Ako celok sa vyznačujú plochým reliéfom, ktorý predstavuje zvyšky niekdajšieho zarovnaného povrchu odpovedajúceho stredohorskej rovni. Povrch sa formoval v podmienkach subtropickej klímy, v dôsledku čoho sú i zvetraliny sfarbené do červena, resp. žltohneda (najmä fylity a fylonity). Zvetraliny miestami tvoria hlbokú kôru zvetrávania (od 1 do 5 m). Zvetrávanie postihlo aj granitoidné telesá, ktoré zvetrávajú do hĺbky 1 až 3 m. Zvetralina má charakter hrubého piesku. Výskyt zvetralín nie je ojedinelý. Pri detailnom štúdiu reliéfu uvedené zvetraliny boli zistené napr. na východnom okraji Trstia (k. 1121), v okolí Revúcej, Rejdovej a inde.

V mladšom pliocéne, za rhodanskej fázy bol stredohorský povrch tektonickými pohybmi diferencovaného charakteru nerovnako rozrušený. Výška povrchu sa nachádza v rôznych pozíciách. V juhozápadnej časti je zachovaný vo výškach 700-1000 m. V podcelku Trstie dosahuje výšok 800-1000 m. Zo zarovnaného povrchu (s výskytom rašelinísk) vystupujú vrchy Holeková (k. 1102), Trstie (k. 1121) a Lazy (k. 1012). Východným smerom v podcelku Stolica zarovnaný povrch sledujeme vo výškach 900-1200 m. Z neho vystupujú vrchy Kyprov (k. 1391), Kohút (k. 1409), Stolica (k. 1476) a na severe Ondrejisko (k. 1270). Tieto vrchy indikujú zachované zvyšky ešte staršieho povrchu, ktorý pokračuje do východnej časti Slovenského rudohoria - Volovských vrchov.

Tektonické pohyby za rhodanskej fázy okrem rozčlenenia územia Stolických vrchov spôsobili aj ich vykľututie. Súčasne došlo k juvenizácii starších poruchových línií SZ-JV smeru. Vykľututie sa odohralo "an block", keď Stolické vrchy tvorili jeden celok. Úklon smeroval k JV do Lučensko-košickej zníženiiny resp. do formujúcej sa Rimavskej a Rožňavskej kotliny. Vykľututie malo za následok formovanie riečnej siete k JV, kde pritekajúce potoky prinášali rozvetralý materiál z kôry zvetrávania a sedimenty sfarbovali do červena. Na SZ-JV smer poukazujú takmer všetky toky väčších riek v Gemeri (Muráň, Slavošovský potok, dolina Kobeliarova a Slaná). Obdobné smery majú aj paralelne s riekami vybiehajúce rássochy, mierne ukľonené k JV. Sledujeme ich od masívu Kohúta (k. 1409), Biela skala (k. 882), Ostrý vrch (k. 870), Homôľka (k. 745), Magura (k. 883), ďalej juhovýchodným smerom Revúckou vrchovinou cez Hrádok (k. 810) ku Gočaltovu.

Tektonické pohyby SV-JZ smeru paralelné s muránskou líniou a lubeníckym zlomom ovplyvnili len ojedinele zmenu riečnej siete.

Z mladších tektonických pohybov sa v celku Stolických vrchov výraznejšie prejavili zlomy S-J smeru. Sleduje ho tok Rimavy od Tisovca po Rimavskú Sobotu a ďalšie.

Križovanie smerov tektonických pohybov SZ-JV a SV-JZ v Stolických vrchoch podmienilo formovanie tektonických kľenieb masívu Stolice (k. 1476), Trstia (k. 1121), Ostrej (k. 1012) a Sinca (k. 917).

Nerovnaká geomorfologická hodnota hornín (podmienená mineralogickým zložením a stupňom metamorfózy), intenzita a smery pôsobenia tektonických deformácií - prešmykov, zlomov, sa odráža v eróznio-denudačných formách reliéfu, v jeho disekcii, horizontálnej členitosti, strednom uhle sklonu a v jeho celkovej morfoštruktúre.

Stolické vrchy a v nich vyčlenené geomorfologické podcelky - Stolica, Trstie, Klenovské a Málinské vrchy - majú v hrubých rysoch približne morfograficky zhodné údaje. Horizontálna členitosť sa pohybuje od 1,5 do 2,5 km/km², hodnoty 2,5 km/km² a viac sa vyskytujú vo všetkých celkoch ojedinele. Energia reliéfu dosahuje hodnoty 310-470 m, hodnoty 470-640 m sú časté v podcelku Stolica, kým v podcelku Trstie (k. 1121) a Klenovské vrchy (Ostrá, k. 1012) energia reliéfu dosahuje prevažne 180-470 m. Reliéf má charakter riečne rezanej hornatiny s výškovými rozdielmi 350-450 m. V podcelku Stolica (k. 1476) prevláda reliéf fluviaľne rezaný - rássochový s výškovými rozdielmi od 300 do 400 až 650 m.

Mladé tektonické pohyby smeru S-J, menej Z-V v kombinácii so staršími líniami SZ-JV a SV-JZ zvýraznili kľenbovitý charakter Stolických vrchov. Na kľenbovitých štruktúrach Stolice, Trstia, Ostrej a Sinca sa formovala radiálna riečna sieť s priliehajúcimi výraznými konvexnými stráňami zlomového charakteru s výskytom facetových foriem. Na strmých stráňach so sklonom až 36° sa vytvorili krátke svahové toky s nevyrovnaným pozdĺžnym profilom. Poruchy S-J smeru sa uplatnili koncom pliocénu (valaská fáza) a v pleistocéne. Na viacerých miestach sa v Stolických vrchoch rozrušila pôvodná riečna sieť a zmenil sa smer tokov napr. Zdychava v okolí Revúčky.

REVÚCKA VRCHOVINA

Južnú časť Revúckej vrchoviny tvorí revúcka skupina, ktorá vytvára viac-menej súvislý lem široký 2-3 km na okraji veporika od Rejdovej cez Rochovce až po údolie Rimavy. Jej hrúbka sa odhaduje na 1500 - 2000 m.

Revúcka vrchovina predstavuje morfoloicky a geologicky komplikovaný celok centrálnych Západných Karpát. Jej zložitá geologická stavba, rozdielna odolnosť hornín voči

deštrukčným procesom, ako aj nerovnako intenzívne prejavy tektoniky spôsobili, že územie je morfológicky nejednotné. E. Mazúr-M. Lukniš (1980) v nej rozlišujú päť podcelkov a sedem oddielov, z ktorých sa na stavbe okolia Čiernej Lehoty zúčastňuje Štítnicke podolie ako súčasť podcelku Hrádok.

Geomorfologický podcelok Hrádok vystupuje medzi riekami Muráň a Štítnik. Hrádok (k. 810) je výrazne ohraničený systémom zlomov SZ-JV a S-J smeru najmä vo východnej časti. Vystupuje ako kryha zložená z hornín staršieho paleozoika zastúpeného súvrstvím tmavosivých kremitých fylitov so šošovkami kryštalických vápencov zväčša zmenených na ankerit. Na Hrádku možno sledovať plochý zarovnaný reliéf vo výškach 600-800 m, z ktorého ojedinele vystupujú vrchy. Tektonické pohyby SZ-JV a SV-JZ smeru spôsobili usmernenie riečnej siete. Do Muráňa, ktorý sleduje poruchy SZ-JV smeru, vyúsťujú pomerne krátke potoky ako je Chyžňiansky a Jordán. Zo severovýchodnej strany vyúsťujú do Štítnika medzi Slavošovcami a Štítnikom krátke toky smeru JZ-SV. Litologické vlastnosti podložja a nerovnaká odolnosť hornín spôsobili, že reliéf je stredne až hlboko rezaný (180-470 m), horizontálna členitosť je 1,25-2,5 km/km² s relatívnymi výškami 300 až 500 m, maximálne 589 m.

V podcelku Hrádok sa na tektonických poruchách juhozápadne od Ochtinej v kryštalických vápencoch miestami metazomaticky zmenených na ankerit vytvorila jaskyňa s aragonitovou výzdobou.

RASTLINSTVO

Bohatá členitosť a tvárnosť terénu, rozmanitosť geologickej stavby, celková rozloha a výškové rozdiely (330 - 1476 m n.m) a s tým súvisiace klimatické pomery vytvárajú predpoklady pre pestrosť rastlinnej prikrývky v danej oblasti.

Vychádzajúc z vysokého podielu lesných fytoocenóz, hypsometrického rozpätia územia, jeho fyto geografickej príslušnosti k oblasti západokarpatskej kveteny, obvodu predkarpatskej flóry a okresu Slovenské rudohorie (FUTÁK, 1984) je možné konštatovať, že sa na floristickom zložení vegetácie záujmového územia uplatňujú predovšetkým druhy lesných spoločenstiev podhorského a horského pásma, kde okrem lesov so zastúpením porastov kvetnatých bučín je druhová pestrosť u ostatných najmä u ihličnatých lesov pomerne nízka. Tieto sú charakterizované týmito druhmi: *Abies alba*, *Athyrium filix-femina*, *Calamagrostis arundinacea*, *Picea abies*, *Sorbus aucuparia*, *Vaccinium myrtillus*, *Avenella flexuosa*, *Sambucus racemosa*, *Homogyne alpina*, *Luzula sylvatica*, *Maianthemum bifolium*, *Oxalis acetosella*, *Soldanella montana* a ďalšie.

V bučinách sú zastúpené *Fagus sylvatica*, *Picea abies*, *Acer pseudoplatanus*, *Sorbus aucuparia*, *Luzula luzuloides*, *Avenella flexuosa*, *Calamagrostis arundinacea*, *Luzula pilosa*, *Dryopteris carthusiana* a iné. V kvetnatých typoch sú to najmä typické bučinné druhy ako *Dentaria bulbifera*, *Mercurialis perennis*, *Asarum europaeum*, *Prenanthes purpurea*, *Galium odoratum*, *Sanicula europea*.

Pozornosť si na vrcholových častiach zasluhujú podmáčané rozvolnené smrekové lesy, ktorých zloženie je takmer rovnaké s ostatnými smrekovými lesmi v okolí, len ku typickým druhom čučoriedkových smrečín a jedľových smrečín pristupujú niektoré hydrofilnejšie druhy ako napr. *Equisetum sylvaticum*, *Populus tremula*, *Menyanthes trifoliata*, *Caltha laeta*, *Carex canescens*, ale najmä v prízemnej vrstve machov aj rašelinník (*Sphagnum sp.*).

Podhorský a horský charakter územia dokumentuje prítomnosť takých druhov ako sú: *Aconitum firmum*, *Aconitum variegatum*, *Luzula sylvatica*, *Homogyne alpina*, *Adenostyles*

alliariae, Gentiana asclepiadea, Cicerbita alpina, Solidago virgaurea ssp. alpestris, Salix silesiaca, Salix aurita, Ribes petraeum, Potentilla aurea, Doronicum austriacum, Viola sudetica, Veratrum lobelianum, Streptopus amplexifolius, Juniperus sibirica, Lonicera nigra, Rosa pendulina a iné.

Naopak z teplomilných prvkov, ktorých vzhľadom na charakter územia nie je veľa a osídľujú najmä tie najteplejšie časti územia možno spomenúť už okrem duba plstnatého (*Quercus pubescens*) ešte druhy: *Achillea nobilis, Ajuga genevensis, Berberis vulgaris, Clinopodium vulgare, Digitalis grandiflora, Dianthus armeria, Genista tinctoria, Hypericum perforatum, Kohlrauschia prolifera, Lembotropis nigricans, Origanum vulgare, Potentilla aggrea, Steris viscaria, Trifolium alpestre* a iné.

V nelesnej vegetácii si pozornosť tiež zasluhujú stanovišťa so špecifickými stanovištnými podmienkami, ku ktorým patria rôzne typy prameniskovej vegetácie, biotopy so slatinno-rašelinnou vegetáciou, ale i biotopy močiarov. V rámci týchto stanovišť sa napríklad vyskytujú: *Agrostis canina, Cardamine amara, Carex canescens, Carex echinata, Carex flava, Carex buekii, Myosotis palustris, Miliun effusum, Eriophorum angustifolium, Juncus filiformis, Juncus conglomeratus, Glyceria declinata, Chaerophyllum hirsutum, Crepis paludosa, Polemonium coeruleum, Filipendula ulmaria, Lycopus europaeus, Phragmites australis* a pod.

Najfrekvencovanejším typom nelesnej vegetácie sú však lúky a pasienky, kde sa vyskytujú *Luzula luzuloides, Nardus stricta, Antoxanthum odoratum, Agrostis tenuis, Campanula serrata, Ranunculus acris, Phleum pratense, Carlina vulgaris, Ajuga reptans, Carlina acaulis, Cynosurus cristatus, Dactylis glomerata, Daucus corota, Trifolium pratense, Trifolium repens, Trisetum flavescens, Trommsdorffia uniflora, Succisa pratensis, Stellaria graminea, Sieglingia decumbens, Sanguisorba officinalis, Rhinanthus minor* a ďalšie.

Z hľadiska ochrany prírody však najväčší význam majú druhy chránené, druhy vzácne a druhy ohrozené, ktorých zastúpenie na rozdiel od predchádzajúcej skupiny nie je až také bežné. Podľa výsledkov terénneho prieskumu ako i podľa literatúry sú zo záujmového územia udávané nasledovné druhy chránených rastlín: *Aconithum anthora, A. firmum, A. variegatum, Aquilegia vulgaris, Cephalanthera damasonium, C. longifolia, C. rubra, Clematis alpina, Coelogossum viride, Convallaria majalis, Corallorhiza trifida, Crocus discolor, C. heuffelianus, Dactylorhiza fuchsii ssp. fuchsii, D. incarnata, D. maculata, D. majalis, D. sambucina, Dianthus superbus ssp. alpestris, Epipactis helleborine, Epipogium aphyllum, Gladiolus imbricatus, Gymnadenia conopsea ssp. conopsea, Gymnadenia conopsea ssp. montana, Huperzia selago, Iris sibirica, Lilium martagon, Listera ovata, Lycopodium clavatum, Menyanthes trifoliata, Neottia nidus-avis, Ophioglossum vulgatum, Orchis coriophora, Orchis morio, Pedicularis palustris, Pinus cembra, Platanthera bifolia, Pseudorchis albida, Pulsatilla scherfelii, Sceptridium multifidum, Sedum annuum, Sesleria caerulea, Soldanella hungarica, Streptopus amplexifolius, Veronica scutellata.*

Podľa vyhlášky MŽP SR č. 93/99 Z.z. sú v záujmovom území z jednotlivých skupín ohrozených druhov zastúpené:

Kriticky ohrozené (c): *Epipogium aphyllum, Dactylorhiza maculata, Iris sibirica, Orchis coriophora, Sceptridium multifidum, Sedum annuum, Sesleria caerulea*

Veľmi ohrozené (b): *Carex buekii, Cephalanthera longifolia, C. rubra, Clematis alpina, Coelogossum viride, Corallorhiza trifida, Dactylorhiza fuchsii ssp. fuchsii, D. incarnata, D. majalis, Dianthus superbus ssp. alpestris, Gladiolus imbricatus, Gymnadenia conopsea ssp. conopsea, Gymnadenia conopsea ssp. montana, Menyanthes trifoliata, Ophioglossum*

vulgatum, Orchis morio, Pedicularis palustris, Platanthera bifolia, Pseudorchis albida, Veronica scutellata

Ohrozené druhy (a): *Aconitum anthora, A. firmum, Aquilegia vulgaris, Cephalanthera damasonium, Convallaria majalis, Crocus discolor, C. heuffelianus, Dactylorhiza sambucina, Epipactis helleborine, Galanthus nivalis, Huperzia selago, Lilium martagon, Listera ovata, Lycopodium clavatum, Neottia nidus -avis, Pinus cembra, Pulsatilla scherfelii, Soldanella hungarica, Streptopus amplexifolius*

Nakoľko medzi vyhláškou a Červeným zoznamom flóry Slovenska, ktorý bol odpublikovaný MARHOLDOM, HINDÁKOM (1998) sú niektoré rozdiely, uvádzame preto rozdelenie i podľa neho, nakoľko akceptuje aktuálnejšie, presnejšie a početnejšie skupiny druhov podľa ohrozenosti:

Kriticky ohrozené, vzácne (CRr): *Dactylorhiza maculata, Orchis coriophora, Sesleria caerulea*

Kriticky ohrozené (CR): *Ophioglossum vulgatum*

Ohrozené (EN): *Carex buekkii, C. heuffelianus, Dactylorhiza incarnata, Epipogium aphyllum, Menyanthes trifoliata, Pedicularis palustris, Pseudorchis albida, Pycereus flavescens*

Ohrozené, vzácne (EN)r: *Sedum annum*

Zraniteľné (VU): *Carex caespitos, Cephalanthera damasonium, Cephalanthera longifolia, Cephalanthera rubra, Clematis alpina, Coelogossum viride, Conioselinum tataricum, Corallorhiza trifida, Crocus discolor, Dactylorhiza fuchsii ssp. fuchsi, Dactylorhiza majalis, Dactylorhiza sambucina, Dianthus superbus ssp. alpestris, Gymnadenia conopsea ssp. conopsea, Gymnadenia conopsea ssp. montana, Iris sibirica, Listera ovata, Orchis morio, Pinus cembra, Platanthera bifolia, Scrophularia vernalis, Stellaria palustris, Valeriana simplicifolia*

Menej ohrozené (LR): *Aconitum anthora, A. firmum, Aquilegia vulgaris, Callitriche palustris agg., Carex canescens, Convallaria majalis, Draba muralis, Epipactis helleborine, Galanthus nivalis, Gentianella amarella, Juncus filiformis, Lilium martagon, Linum flavum, Lycopodium clavatum, Moneses uniflora, Ornithogallum sphaerocarpum, Schoenoplectus tabernaemontani, Streptopus amplexifolius, Veronica scutellata*

Druhy s nedostačujúcimi údajmi o ohrození (DD): *Ranunculus auricomus agg., Soldanella hungarica*

Endemity: *Campanula serrata* - karpatský endemit

Aj keď diverzita druhov vzhľadom na prevažne lesnatý charakter územia nie je veľká, počtom druhov významných z hľadiska ochrany prírody sa územie radí medzi cenné a zachovalosť najmä vrcholových smrekových lesov dnes pomerne ojedinelých si zasluhuje ochranu.

ŽIVOČÍŠTVO

Zoocenózy sa veľmi nelíšia od iných stredných a vyšších oblastí Slovenska. Prevládajú spoločenstvá stredných a vyšších polôh., určujúcimi činiteľmi je tu nadmorská výška, teplota a expozícia. Prevláda živočíšstvo zmiešaných a ihličnatých lesov, nájdeme tu však aj faunu typických rašelinísk a druhy viazané na antropocenózy.

Systematický výskum bezstavovcov v tejto oblasti absentuje. Viac známa je fauna vertebrát, predovšetkým vtákov.

Ichtyofaunu Štítника a jeho prítokov tvoria druhy ako je pstruh potočný (*Salmo trutta m. fario*), pstruh dúhový (*Salmo gairdnerii*), sivoň americký (*Salvelinus fontinalis*), lipen obyčajný (*Thymallus thymallus*), jalec obyčajný (*Leuciscus leuciscus*), jalec hlavatý (*Leuciscus cephalus*), čerebl'a obyčajná (*Phoxinus phoxinus*), mrena stredomorská (*Barbus meridionalis petenyi*), ploska pásavá (*Alburnoides bipunctatus*), slíž obyčajný (*Noemacheilus barbatulus*) a hlaváč pásoplutvý (*Cottus poecilopus*). Z obojživelníkov najhojnejším druhom je skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), pravdepodobný je výskyt mlokov. Pri pameňoch je možné stretnúť salamandru škvrnitú (*Salamandra salamandra*). Z jašteríc je najhojnejšia jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), z hadov vretenica severná (*Vipera berus*).

V poľných kultúrach, na lúkach a pasienkoch hniezdia prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), príhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), ľabtuška lúčna (*Anthus pratensis*), strnádka žltá (*Emberiza citrinella*) a ďalšie druhy. V remízkach a krovinách sa vyskytuje strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), penica hnedokrídla (*Sylvia communis*), penica popolavá (*Sylvia curruca*), stehlík zelený (*Carduelis chloris*), stehlík konopiar (*Carduelis cannabina*). V druhovej skladbe zmiešaných bukovo-jedľových lesov dominuje pinka lesná (*Fringilla coelebs*), slávik červienka (*Erithacus rubecula*), sýkorka uhliarka (*Parus ater*), drozd plavý (*Turdus philomelos*) a drozd čierny (*Turdus merula*). Hniezdi tu aj oriešok hnedý (*Troglodytes troglodytes*), sýkorka belasá (*Parus caeruleus*), brhlík lesný (*Sitta europaea*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*) a tesár čierny (*Dryocopus martius*). Vzácné tu hniezdi muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*) či holub plúžik (*Columba oenas*). Ornitocenózu ihličnatých lesov najvyššieho pásma tvoria druhy ako sýkorka chochlatá (*Parus cristatus*), králiček zlatohlavý (*Regulus regulus*), vrchárka modrá (*Prunella modularis*), drozd kolohrivý (*Turdus torquatus*), hniezdi tu aj kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), tetrov hlucháň (*Tetrao urogalus*), kolibkárík čipčavý (*Phylloscopus collybita*) a iné.

Z dravých vtákov je zaznamenaný výskyt myšiaka lesného (*Buteo buteo*), včelára lesného (*Pernis apivorus*), jastraba krahulca (*Accipiter nisus*) a orla skalného (*Aquila chrysaetos*).

Niekoľko druhov je viazaných aj na ľudské sídla, predovšetkým vrabec domový (*Passer domesticus*), vrabec poľný (*Passer montanus*), žltochvost domový (*Phoenicurus ochruros*), hniezdia tu aj ďalšie druhy ako trasochvost biely (*Motacila alba*), stehlík pestrý (*Carduelis carduelis*), kanárik poľný (*Serinus serinus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*) a ďalšie druhy.

Z ďalších prevažne lesných stavovcov, sa tu vyskytujú predovšetkým kopytníky - jeleň (*Cervus elaphus*), srnec (*Capreolus capreolus*) a diviacia zver (*Sus scrofa*). Zo šeliem vzácné vlk (*Canis lupus*), rys (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*). Bežná je líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*). Z malých šeliem sa v lesných komplexoch stretne s kunou lesnou (*Martes martes*), vzácnjšie s jazvecom (*Meles meles*), hranostajom (*Mustela erminea*), lasicou (*Mustela nivalis*), tchorom (*Putorius putorius*) a kunou skalnou (*Martes foina*).

Z hmyzožravcov nájdeme piskora horského (*Sorex alpinus*), piskora obyčajného (*Sorex araneus*), z myšovitých hlodavcov ryšavku lesnú (*Apodemus silvestris*), ryšavku žltohrdlú (*Apodemus flavicollis*) a hrdziaka lesného (*Clethrionomys glareolus*).

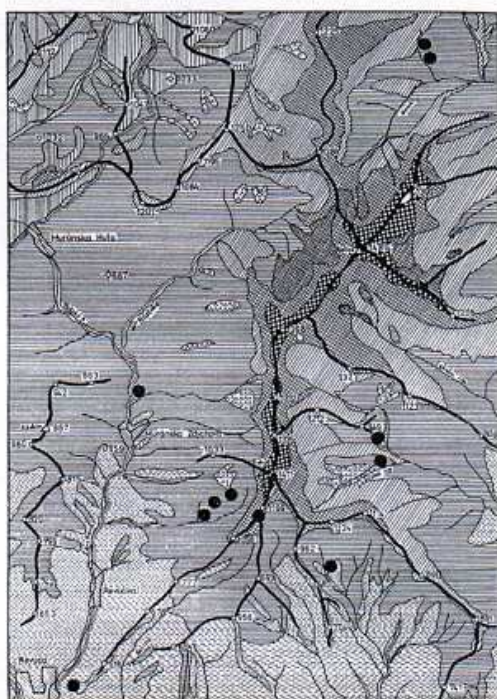
Pravdepodobný je tiež výskyt niektorých lesných druhov netopierov vyšších polôh ako večernica severská (*Eptesicus nilsonii*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*) a netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*).

LESY

Lesy v okolí Čiernej Lehoty sa nachádzajú na rozhraní dvoch orografických celkov a to: Revúckej vrchoviny a Stolických vrchov. Stolické vrchy sú súčasťou Slovenského rudohoria, ktoré patrí na Slovensku k celkom s vysokou lesnatosťou. Baníctvo a hutníctvo, ktoré tu má vyše 400-ročnú históriu, sociálno-hospodárske krízové obdobia silne poznačili tunajšiu prírodu a ráz krajiny. Odlesnené boli nižšie polohy vhodné na obrábanie i najvyššie polohy Trstia, Kohúta, Stolice, južné a východné strany Vepra. Pohorie zasiahla valaská kolonizácia. Nižšie chrbty sa využívali len sčasti ako polia, väčšinu plochy zaberajú trávne porasty horských lúk a pasienkov.

Výškový rozdiel medzi centrálnymi časťami Slovenského rudohoria a okolitými kotlinami je 600-1000 m vo Volovských vrchoch a medzi Lubeníkom (250 m n. m.) až po hrebeň Stolice až 1200 m. To umožňuje výskyt 2. až 7. lesného vegetačného stupňa od bukovo-dubového cez dubovo-bukový, bukový, jedľovo-bukový, smrekovo-jedľovo-bukový až smrekový na hranici lesa.

Pôvodné hole boli len na nepatrných plochách pri najvyšších vrcholoch pohoria. Najvyšších hrebeňov Slovenského rudohoria sa dotýka hlavná klimatická čiara (ZLATNÍK, 1959), od ktorej na sever sú v Západných Karpatoch prirodzene rozšírené ihličnaté lesy a na juh od nej listnaté lesy.

LEGENDA	
	Jelšové lesy <i>Alnus glutinosa-Incaros</i> (BR - BL, 1915) OBERD, 1953
	Dubovo-hrabové lesy <i>Carpinus-betuli</i> OBERD, 1953
	Podhorské oligotrofné (dubovo)-bukové lesy <i>Luzula-Fagetum</i> LOHM. et TX. in TX., 1954
	Vápencové bukové a reliktné borové lesy na vápenci <i>Cephalanthus-Fagetum</i> TX., 1955 a <i>Erica-Piceum</i> BR-BL, SISSINGH et VLEGER, 1939 p.p.
	Eutrofné kvetnaté bukové lesy <i>Eu-Fagetum</i> OBERD., 57 em TX. 50
	Horské (kyslé)-bukové lesy <i>Picea-Fagetum silicicum</i> SILL., 1939 et P-F. <i>oedocelum</i> SILL., 1939
	Horské jedľovo-smrekové lesy <i>Vaccinia-Abies</i> OBERD., 1952
	Horské vysokobylinné smrekové lesy <i>Allyria-Piceetalia</i> HADAČ, 1952
	Horské smrekové lesy <i>Eu-Vaccinia-Piceum</i> OBERD., 1957
	Sutinové lesy <i>Acerion pseudoplatani</i> OBERD., 1957 a <i>Untervald. Tilia-Acerion</i> KLINA, 1955 R. et Z. NEUM., 1968
	Dnešné rašeliniská
	<i>Sedum annuum</i> - nálezišká

Rekonštruovaná geobotanická mapa pôvodnej prirodzenej vegetácie horského kráľova Kohút - Stolice a okolia. Kz. D. Magy

Na území sú zastúpené ekologické rady (ZLATNÍK, 1959) od kyslého (A), prechodného (A/B), po rad živný (B) a hydrologicky podmienené spoločenstvá reprezentuje súbor „a“ (kyslý, podmáčaný).

Uvedeným lesným vegetačným stupňom a ekologickým radom zodpovedá aj zastúpenie lesných spoločenstiev.

Z nich môžeme spomenúť predovšetkým nasledujúce skupiny lesných typov: *Querceto-Fagetum* (QF), *Fagetum pauper* (Fp), *Fagetum typicum* (Ft), *Abieto-Fagetum* (AF), *Fageto-Abietum* (FA), *Fagetum quercino-abietinum* (Fqa), *Sorbeto-Piceetum* (SP) a z podmáčaných spoločenstiev *Abieto-Piceetum* (AP).

Z drevín prevláda predovšetkým smrek, buk a jedľa, z ďalších drevín sa na území vyskytuje dub zimný, javor, jaseň, jelša, brest, breza, jarabina, smrekovec, hrab, borovica a nepôvodná limba.

Slovenské rudohorie, no najmä jeho gemerská časť, je veľmi inštruktívnym príkladom na uplatňovanie zákona predstihu v horizontálnom i vertikálnom rozšírení druhov a spoločenstiev. Okrajové severné lokality teplomilných druhov sú vysoko na podhrebeňových južných svahoch. Na kryštaliniku sú na južných svahoch Kohúta (1409 m n. m.) až do výšky 1000 m spoločenstvá reliktného rázu s dubom a borovicou a na ďalších 400 m až po vrchol sa vystriedajú všetky vegetačné stupne až po pravé smrečiny.

Územie Stolických vrchov patrí z hľadiska hypsometrického a podľa zastúpených vegetačných stupňov v prevažnej miere do typickej podhorskej (547-780 m) až horskej oblasti (861-1338 m) vyznačujúcej sa vysokou lesnatosťou. V pôvodnom vegetačnom kryte (i dnes) sú zastúpené najmä vo vrcholových subalpínskych partiách Stolice (1476 m) a Kohúta (1409 m) čučoriedkové smrekové lesy, jedľové a jedľovo-smrekové lesy, kým v nižších polohách to boli kyslomilné bukové lesy, bukové kvetnaté podhorské lesy a bukovo-jedľové lesy. Tieto boli na mnohých stanovištiach vyťažené a častokrát obnovené porastami s prevahou smreka, ktorý tu nebol pôvodný. Na skalnatejších substrátoch sú zastúpené aj sutinové lesy. Len v najjužnejších častiach (napr. na svahoch pozdĺž toku Zdychavy sa vyskytovali v minulosti i teplomilnejšie dubovo-hrabové lesy (MICHALKO et al.1986), ktoré väčšinou pri získavaní nelesných plôch pre poľnohospodárske účely boli nahradené kosnými lúkami a pasienkami. Z teplomilnej vegetácie okrem iného je pozoruhodné zastúpenie porastov duba plstnatého (*Quercus pubescens*), ktorý sa napr. udáva z okolia Bielej Skaly (ĎURČEK a kol.1968).

Výber literatúry:

- BOLFÍK, J. a kol., 1990: Gemer-Malohont 1, Príroda, Osveta, Martin
- BURKOVSKÝ J., STANO V. a kol., 1999: Predbežný návrh na zriadenie CHKO Stolica, Banská Bystrica a Košice
- ĎURČEK, J. et. al. 1968: Turistický sprievodca. Slovenské rudohorie, východná časť, vyd. Šport, Bratislava
- FUTÁK, J. in BERTOVIÁ, L. et. al. 1984: Fytogeografické členenie Slovenska, Flóra Slovenska IV/1, Veda SAV Bratislava
- HANČINSKÝ, L. 1972: Lesné typy Slovenska, Príroda, Bratislava
- KLINEC, A. 1976: Geologická mapa Slovenského rudohoria a Nízkyh Tatier – Slovenské rudohorie – stred, regionálne mapy Slovenska 1:50 000, GÚDŠ Bratislava
- KOLEKTÍV 1972: Príroda, Slovensko 2, Obzor Bratislava, s.456
- KOLEKTÍV 1981: Encyklopédia Slovenska, V. zv. Veda, Bratislava, s. 604-605
- MAGIC, D., MÁJOVSKÝ, J. 1974: Vegetationsgrundriss der Kohút-Stolica Berggruppe, Ada F.R.N.
- MARHOLD, K., HINDÁK, F. 1998: Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska, Veda SAV Bratislava 687 s.
- MAZÚR, E. et al. 1978: Atlas SSR, Bratislava
- MAZÚR, E., LUKNIŠ, M. 1977: Geomorfologické členenie Slovenska, Slov. kart. ústav Bratislava
- MICHALKO, J. et. al. 1986: Geobotanická mapa ČSSR, SSR, Veda SAV, Bratislava
- SEDLÁČEK, K. et. al. 1988: Červená kniha 1, Ptáci, SZN Praha

Odborná náplň XXV. Východoslovenského TOP

Námety na činnosť odborných sekcií

Trasa č. 1:

Krajinný priestor **Klečová – Byčiarky - Stolica** (lesné spoločenstvá, miestami skalnaté bočné hrebene a dolinky, horské smrečiny na hornej hranici lesa s jedľou a so soldanelkou uhorskou)

V celom komplexe sa vyskytujú súvislé lesné spoločenstvá vo veku 5 – 130 rokov, prirodzene sa vyvíjajúce málo poznačené antropogénnou činnosťou.

Na hlavnom hrebene sa vyskytujú hôľne spoločenstvá. V údolí a bočných dolinkách aluviálne spoločenstvá, sprevádzajúce horské potoky. Celý krajinný priestor rozčleňujú skalné svahy, málo schodné a prameniská.

Územie je málo preskúmané resp. vôbec nepreskúmané („Terra inkognita“).

Je potrebné uskutočniť komplexný prírodovedný prieskum, zhodnotiť nedotknuteľnosť územia a prirodzený vývoj lesných spoločenstiev. Pripraviť návrh a zdôvodniť opodstatnenosť možných prírodovedných náučných chodníkov a trás, hlavne v oblasti **Grúniky a Strižniarka**.

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 2:

Krajinný priestor **Zdychavské skalky – Karafovská mokrina – Pot'ahajské** (vzácne a ohrozené druhy na podmáčanom alúviu a na vlhkých lúkach v ochrannom pásme NP Muránska planina)

Lokality:

Karafovská mokrina – potenciálne chránené územie, bohaté zastúpenie vzácných a ohrozených druhov so všeobecne sa znižujúcim rozšírením, ako sú *Pedicularis palustris*, *Dactylorhiza majalis*, *Valeriana simplicifolia*, *Viola palustris*, *Carex flava*, *C. echinata*, *Eriophorum angustifolium* a *Sphagnum* sp.

Pot'ahajské – potenciálne chránené územie, pozdĺž potoka v podmáčanom alúviu a na vlhkých lúkach majú bohaté zastúpenie vzácne a ohrozené druhy, ako sú *Dactylorhiza majalis*, *Platanthera bifolia*, *Epipactis helleborine*, *Polemonium caeruleum*, *Pirola minor*, *Blysmus compressus*, *Carex flava*, *C. echinata*, *Eriophorum angustifolium*, *E. latifolium*, *Viola palustris*, *Sedum annuum*, *Dactylorhiza sambucina*, *Coeloglossum viride*, *Gymnadea conopsea* ssp. *conopsea* a iné)

PR Zdychavské skalky – vyhlásená prírodná rezervácia, sklonitý terén ochranného lesa s hojným výskytom súvislých skál, predmetom ochrany je výskyt rozchodníka ročného (*Sedum annuum*)

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 3:

Krajinný priestor **Kohút** (pôvodné smrekové porasty s cennými druhmi fauny a flóry)

Lokality:

Hrebeňové polohy Kohúta (lokality s borievkou sibírskou, poniklecom bielym a fialkou sudetskou)

Južné svahy masívu (granitoidy veporidného kryštalinika pásma Kohúta)

Malý Kohút, Dlhý diel (lokality rozchodníka ročného)

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 4:

Krajinný priestor **Stolica – Chyžňanské** (lesné spoločenstvá, horská smrečina, pramenisko)

Lokality:

Stolica – potenciálne chránené územie, na strmých svahoch nad Slanským sedlom sa vyskytuje horská smrečina s prímiesou jarabiny (1200-1400 m n.m.) a eutrofnými prvkami v poraste, výskyt niektorých chránených a vzácnych druhov (soldanelka uhorská, mliečivec alpínsky), na pramenisku Slanej výskyt chránenej a ohrozenej vachty trojlistej

Chyžňanské - potenciálne chránené územie, lesné spoločenstvá s hodnotnou flórou a faunou

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 5:

Krajinný priestor **Radzim** (krasové javy)

Lokality:

Radzim – severné a južné svahy, jaskyne a priepasti vo vápencovom masíve

Sekcie: speleologická, geologická

Program a organizácia XXV. VS TOP

PRÍPRAVNÁ FÁZA – príprava tábora

- 26.7. – štvrtok**
- overiť splnenie všetkých úloh
 - večer osadiť šípky na kritických miestach orientácie na cestách
 - pripraviť drevo a materiál na: - vstupnú bránu - vatru - koly na smerové označenie v tábore - vlajku
 - def. lokalizovať miesta ich umiestnenia a osadenia
 - def. určiť miesta umiestnenia soc. a tech. vybavenia tábora
- 27.7. – piatok**
- príchod RŠ – NOP TOP (realizačný štáb – náčelník organiz.-prevádz.)
 - príchod RŠ – NOS TOP (realizačný štáb – náčelník odbor.-sekciový)
 - príprava a osadenie vstupnej brány
 - osadenie žrde a vyvesenie vlajky
 - príprava vatry - ohnisko (kamene)
 - uložiť vatru
 - fakle
 - umiestnenie poľnej kuchyne
 - priniesť stoly na prezent., predaj, výstavky, prezent. aktivít
 - vytvoriť miesto na prezentáciu
 - osadiť info-tabule
 - umiestniť info materiál na tabule
 - osadiť a nahodiť stĺp sponzorstva
 - vytýčiť a ohradiť (vymedziť) parkovisko
 - vykopať jamy na WC
 - osadiť – umyvárky – veľký stan – cisternu na vodu – rieš. odpad
 - osadiť orientačné šípky v tábore
 - vytýčiť miesto na bufet
 - skladanie vecí do tašiek
 - kontrola orient. šípok na cestách

VLASTNÝ VS TOP – týždenný odborný program – trasy – v bulletine (Informač. spravodaj)

- 28.7. - sobota**
- do obedu ešte úkony, ktoré sa nestihli v piatok
 - príchod účastníkov do 16⁰⁰ hod.
 - oboznámenie sa s prostredím
 - stavanie tábora
 - slávnostné otvorenie o 18⁰⁰ hod. (samostatný scenár)
- 29.7. - nedeľa**
- 9⁰⁰ hod. návšteva NPP Ochtinskej aragonitovej jaskyne + NKP evan. kostol v Štítniku
 - 1. zasadanie Táborovej rady o 17⁰⁰ – príprava programu na pond.
 - táborové zhromaždenie pri vatre o 18⁰⁰ - základ. info - pokyny
 - nahlásenie stravovacích požiadaviek – zápis na info-tabuľu
- 30.7. - pondelok**
- budíček 7⁰⁰ hod.
 - práca v 12-tich odborných sekciách (náplň + trasy) 9⁰⁰ – 17⁰⁰hod.

- 2.zasadanie Táborovej rady 17⁰⁰ hod.
 - /pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň/
 - táborové zhromaždenie pri vatre 19⁰⁰ hod.
 - nahlásenie stravovacích požiadaviek-zápis na info-tabuľu
 - večerný program - beseda a premietanie (pohraničie) 20⁰⁰ hod.
 - alt. diapozitívy v Kultúrnom dome
 - nočné služby – hliadkovanie 22⁰⁰ hod.
- 31.7. - utorok**
- budíček 7⁰⁰ hod.
 - práca v 12-tich odborných sekciách (náplň + trasy) 9⁰⁰ – 17⁰⁰ hod.
 - 3.zasadanie Táborovej rady 17⁰⁰ hod.
 - /pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň/
 - táborové zhromaždenie pri vatre 19⁰⁰ hod.
 - nahlásenie stravovacích požiadaviek – zápis na info-tabuľu
 - večerný program – beseda: netopiere + večer NP Murán. plani. 20⁰⁰ hod.
 - alt. diapozitívy v Kultúrnom dome
 - nočné služby – hliadkovanie 22⁰⁰ hod.
- 1.8. - streda**
- budíček 7⁰⁰ hod.
 - práca v 12-tich odborných sekciách (náplň + trasy) 9⁰⁰ – 17⁰⁰ hod.
 - 4.zasadanie Táborovej rady 17⁰⁰ hod.
 - /pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň/
 - táborové zhromaždenie pri vatre 19⁰⁰ hod.
 - nahlásenie stravovacích požiadaviek – zápis na info-tabuľu
 - večerný program – beseda: večer CHKO BR Slovenský kras 20⁰⁰ hod.
 - alt. diapozitívy v Kultúrnom dome
 - nočné služby - hliadkovanie 22⁰⁰ hod.
- 2.8. - štvrtok**
- budíček 7⁰⁰ hod.
 - práca v 12-tich odborných sekciách (náplň + trasy) 9⁰⁰ – 17⁰⁰ hod.
 - 5.zasadanie Táborovej rady 17⁰⁰ hod.
 - /pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň/
 - táborové zhromaždenie pri vatre 19⁰⁰ hod.
 - nahlásenie stravovacích požiadaviek – zápis na info-tabuľu
 - večerný program – beseda so zástupcami št.správy OÚ RV
a obecnej samosprávy OcÚ Č.Lehota 20⁰⁰ hod.
 - nočné služby – hliadkovanie 22⁰⁰ hod.
- 3.8. - piatok**
- budíček 7⁰⁰ hod.
 - dokončenie činnosti odborných, POP a detskej sekcie 9⁰⁰ – 17⁰⁰ hod.
 - /súťaže – ocenenia – diplomy + program detí/
 - 6.zasadanie Táborovej rady 17⁰⁰ hod.
 - /zhodnotenie dňa, celého TOP a príprava záveru/
 - záverečné táborové zhromaždenie pri vatre 19⁰⁰ hod.
 - zhodnotenie dňa a celého TOP po sekciách
 - príhovor NOP a NOS
 - príhovor hostí
 - kultúrny program
 - guláš

ZÁVEREČNÁ FÁZA – likvidácia táboriska

- 4.8. - sobota**
- upratanie pred stanmi
 - roztriedenie vl. odpadu
 - upratanie táboriska
 - skladanie:
 - veľkého stanu
 - boxov WC
 - umyvárok
 - stĺpa sponzorstva
 - odvoz cisterny
 - likvidácia bufetových priestorov a ich vyčistenie
 - odvoz stolov z prezentácie + výstaviiek
 - likvidácia výstaviiek
 - zozbieranie smerových a orientačných šípok
 - likvidácia odpadu
 - zasypanie jám WC
 - likvidácia vatre a upratanie vokol nej
 - likvidácia táboriska (vl.stanov), balenie a cestovanie
- poľnej kuchyne
 - vlajky
 - vstupnej brány
 - info-tabulí

Pokyny pre účastníkov :
/Táborový poriadok/

1. Budíček je o 7⁰⁰hod.
2. Zúčastňovať sa denného programu odborných a pracovných sekcií TOP.
3. Táborová rada sa schádza denne o 17⁰⁰ hod.
4. Táborové zhromaždenie o 19⁰⁰ hod. pri vatre
5. Večerné programy o 20⁰⁰hod.
6. Riadiť sa pokynmi náčelníkov tábora (NOS, NOP).
7. Stravovanie je individuálne s možnosťou nákupu potravín v poľnom bufete.
8. Parkovanie motorových vozidiel na vyhradenom mieste.
9. Označania (čísla) na stany pripnúť a pred odchodom vrátiť náčelníkovi NOP.
10. Zákaz fajčiť v stane !!!
11. Šetriť s vodou !!!
12. Odpad separovať už pri svojich stanoch !!!
Rozseparovaný odpad vysypať do príslušných zberných nádob (vriec).
13. Nočný klud 23⁰⁰ – 6⁰⁰ hod.

SPONZORI XXV. VS TOP

PPD Čierna Lehota

Družstvo bolo založené v r. 1951 a hospodári na výmere 620 ha. Z toho je 70 ha ornej pôdy a ostatné sú trvalé lúčne porasty.

Živočíšna výroba: chov oviec a hovädzieho dobytku.

Rastlinná výroba: iba príprava pre živočíšnu výrobu.

Lesné spoločenstvo GEMLES s.r.o., Čierna Lehota

Obhospodárujú výmeru 2005 ha lesov. Ťažba je vykonávaná podľa LHP, pričom zaisťujú všetky činnosti v lese - výsadba stromkov

- ošetrovanie stromkov
- ochrana proti škodcom

GEOMETRA, Pražská 4, Košice, tel:095/6438781

Firma pôsobí od roku 1990, pod súčasným menom pôsobí od 20.11.1995.

Predmetom činnosti firmy sú všetky druhy geodetických prác, t.j.:

- *Inžinierska činnosť* – geodetická : vytyčovanie stavieb, porealizačné zameranie stavieb, projektové podklady, sledovanie deformácií priem. zariadení a staveb. objektov, zameranie a výpočet kubatúr ...
- *Majetkoprávna činnosť* – vypracovanie technických podkladov pre právne úkony týkajúce sa nehnuteľností : geometrické plány, majetkoprávne podklady pre výstavbu aj rozsiahlych stavieb nadregionálneho významu, registre obnovenej evidencie pozemkov

AQUING, spol. S r.o., Hroncova 5, Košice, tel.: 095/6323658

Firma vznikla v roku 1990 a pod súčasným názvom pôsobí od 1.7.1995. Spoločnosť sa zaoberá **projektovaním vodohospodárskych stavieb** – vodovody, kanalizácie, úpravne vody, čistenie komunálnych, priemyselných a ostatných odpadových vôd, sanitárne vybavenie budov, čerpacie stanice pre pitnú vodu, tlakové stanice, akumulácie vôd ..., a **inžinierskou činnosťou**.

- Významné diela :**
- Skupinový vodovod Kalša – Slivník – Kuzmice
 - Rekonštrukcia vodného hospodárstva ÚSS Šemša
 - Obecný vodovod Letanovce
 - Areál firmy Pavej – vodné hospodárstvo
 - Úprava Slavkovského potoka v Matejovciach

ACOM s.r.o. Košice, Jesenského 25, 040 01 Košice, tel.: 095/6000100

Od založenia v r.1991 sa zaoberá veľkoobchodom a maloobchodom v oblasti výpočtovej techniky, jej príslušenstva a programovým vybavením. Je autorizovaným predajcom značiek COMPAQ, INTEL, NOVELL, MICROSOFT, EPSON, XEROX, PANASONIC, 3COM, 3M, IMATION.

- Poskytuje :
- počítačové zostavy s príslušenstvom a programovým vybavením
 - školenia a vypracovávanie projektov
 - záručný a pozáručný servis s príchodom technika do 24 hod.
 - upgrade a zápožičky techniky

**ŽELBA, a.s. oz SIDERIT, 049 23 Nižná Slaná, tel.: 058/7958111,
fax: 058/7951234**

Ťaží železnú rudu – Siderit, vyrába magneticky pražený a rozdrúžovaný koncentrát a vysokopecné pelety.

- Ďalej ponúka:
- predaj flotačných pieskov
 - predaj drvenej jaloviny
 - predaj nedrvenej jaloviny
 - služby s mechanizmami
 - pranie pracovných odevov
 - prevíjanie el. motorov do 100 kW
 - oprava lutňových ventilátorov
 - oprava zvarovaných agregátov
 - oprava štarterov a alternátorov
 - pomez guľatiny

**LMM s.r.o. Devínska cesta, 900 31 Stupava, tel.: 02/65935678,
fax: 02/65934702**

- výhradný zástupca pre SR ATMOS spol. s r.o. – kompresory
- zástupca Orlík v.d. – kompresory
- zástupca Permon spo. S r.o. – pneumatické náradie
- zástupca Stojírny Poldi spol. s r.o. – nástroje pre pneu. náradie, ban. stavebníctvo
- zástupca Karned a.s., Pramet a.s. – elektrocentrály, záložné zdroje, elektrobubny
- zástupca Narex – pneumatické náradie

Ponúka:

- výrobu miešacej techniky – o objeme 80 – 160 l
- predpredajný servis – presné a podrobné informácie o ponúkaných výrobkoch
- predaj – nových stabilných a pojazdných kompresorov
- projektovanie a montáž kompresorových staníc
- bežné, stredné a celkové opravy kompresorov
- bežné, stredné a celkové opravy elektrocentrál a zvracích agregátov
- záručný a pozáručný servis pneu. náradia
- požičiavanie kompresorov, pneu. náradia a miešacej techniky
- opravy a servis čerpadiel SIGMA-LUTÍN a SIGMA HRANICE nad/MORAVOU

FECUPRAL s.r.o., Veľký Šariš, tel. fax: 051/7723597

Zaoberá sa likvidáciou zvláštnych a nebezpečných odpadov.
vaše odpady – naše riešenia

ITALINOX Slovakia, s.r.o. Rožňava, Krátka 572, Brzotín,
tel.: 058/7327801, fax: 058/7321126

Spoločnosť ITALINOX Slovakia, s.r.o., Rožňava vznikla na podnet spoločnosti ITALINOX Praha, s.r.o., po rozdelení ČSFR v októbri 1993.

Ponúka: plechy, trubky, tyče, drôty, siete a ťahokov, armatúry a tvarovky, fittingy, spojovací materiál, klenuté dná, prielezy, laná a reťaze, drezy a vovarovacie vane, protisklzové schodíky, oceľové plechy a profilové materiály triedy 11-15, zinkové plechy a zvitky

SCA HYGIENE PRODUCTS s.r.o., Gemerská Hôrka

Zaoberajú sa výrobou a distribúciou hygienických výrobkov. Vlastná výroba je zameraná na výrobky dámskej hygieny pre celú Európu. Tiež zabezpečujú distribúciu kompletného sortimentu hygienických výrobkov – plienky, uteráky, obrúsky (na papierovej báze) pre Strednú a Východnú Európu.